O93, f. 22rb; V630, f. 52va; N442, f. 50va; I83, f. 109va; VD38, f. 102rb; SG670, p. 212b; P9629, f. 26v; Bcan4, f. 85r; P102; BII13, f. 93va; S105, f. 81r

INCIPIT[a] EPISTOLA DECRETALIS STEPHANI PAPAE HILARIO EPISCOPO DIRECTA.

Bcan4 : I

P102; BII13: I Quod cum bonis hominibus sit assidue conversandum et a perversis ac fratrum insidiatoribus separandum

<P9629, f. 27r> [H. 1] Dilectissimo[b] fratri atque familiari[c] amico Hilario Stephanus episcopus intimae caritatis salutem.

Quamquam sperem dilectionem tuam ad omne opus bonum[d] esse devotam, tamen pro familiaritate[e], qua nobis coniunctus[f] esse cognosceris[g], ut[h] tua[i] efficacior[j]

---

1. Stephanus-Brief,5 [a] *Überschrift*] EPISTOLA STEPHANI PAPAE *SG670;* INCIPIUNT DECRETA STEPHANI PAPAE *P102; BII13; Überschrift fehlt, am Rande* Incipit epistola decretalis stephanus papa hilario episcopo *S105* **10** [b] ilectissimo *S105* **11** [c] familiario *S105* **14** [d] bonum *fehlt P9629* | [e] familiaritate *korr. aus* familiaritatem *P9629* **15** [f] coniuntus *O93;* coniunctus *korr. aus* coniunctos *V630;* coniunctos *Bcan4* | [g] cognosceris ut *korr. aus* cognosceris *SG670* | [h] ut *fehlt S105* | [i] tua] vitae tuae *SG670; S105* | [j] *am Rande* Perfectior *VD38*

---

1. Stephanus-Brief,13–18 Quamquam…dirigere] init. Leon. M. ep. 85. (1, 1050). Cf. Eutic. 1, Ioann. III. pp. ep.

Coll. Ans. ded. 1. X,125 (**14–34** Quamquam…ignis); **2. III,61** (**102–158** Quod…concedat); **3. X,75** (**169–182** Vestimenta…sunt)
Ps.-Remedius 1. c. 55 (**112–144** Infames…accusare)
Burchard 1. I,173 (**112–144** Infames…accusare)
Sentenzen 1. c. 51 (**112–144** Infames…accusare); **2. c. 244** (**169–176** Vestimenta…ima)
Anselm v. Lucca 1. III,5 (**112–144** Infames…accusare)
Bonizo 1. III,45 (**112–144** Infames…accusare)
Coll. trip. 1. A 1,21,1 (**112–144** Infames…accusare); **2. A 1,21,2** (**169–176** Vestimenta…ima)
Ivo, Decr. 1. V,291 (**112–144** Infames…accusare); **2. II,74** (**169–176** Vestimenta…ima)
Ivo Pan. 1. IV,66 (**112–144** Infames…accusare)
Polycarpus 1. V,1,20 (**112–144** Infames…accusare); **2. III,16,32** (**169–176** Vestimenta…ima)
Slg. in drei Büchern 1. II,32,61 (**112–144** Infames…accusare); **2. II,8,18** (**169–176** Vestimenta…faciat)
Gratian 1. C. VI q. 1 c. 17 (**112–144** Infames…accusare); **2. D. I de cons. c. 42** (**169–176** Vestimenta…ima)

[k] fiat in<Bcan4, f. 85v>dustria[l] [m], congruum nobis visum est, has fraternitatis litteras tuae dilectioni[n] debere dirigere[o].

Monemus te, carissime[p], semper in bonis manere et a malis cavere, cum bonis et rectae fidei ac[q] sanctae conversationis hominibus assidue esse et a perversis ac fratrum insidiatoribus, nisi ut eos convertas[r] et[s] ad[t] concordiam reducas[u], separare, quoniam, ut ait apostolus, corrumpunt mores <VD38, f. 102va> bonos colloquia <N442, f. 50va> mala.

Et ipsa per se veritas dicit: Si oculus tuus[v] scandalizaverit[w] te, erue eum <SG670, p. 213a> et proice[x] abs te. Et si manus tua[y] scandalizaverit te, abscide eam et proice <V630, f. 52vb> abs te. <I83, f. 109vb> Similiter[z] et de[a] pede agendum est, quia melius est tibi luscum aut claudum intrare in regnum caelorum quam duos oculos aut duas manus vel duos pedes habentem mitti in gehennam ignis.

Et in ecclesiastico invenitur[b] libro[c]: In bonis viri inimici illius, in <O93, f. 22va> tristitia vero <BII13, f. 92vb> et[d] [e] in[f] malicia illius amicus agnitus est. In labiis suis[g] indulcat[h] inimicos[i] et in corde suo insidiatur, ut subvertat[j] te in foveam. Et qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Et qui communicaverit[k]

---

16 [k] efficior *V630* | [l] *am Rande* Diligentia *VD38* | [m] industria *korr. aus* industra *VD38* **17** [n] directioni *O93;* directioni *korr. aus* directione *P9629* **18** [o] diligere *V630; VD38;* dirigi *I83; SG670; S105* **19** [p] christe *I83* **20** [q] hęc *P102* **22** [r] convertas et *korr. aus* convertas *S105* | [s] ut *P102* | [t] a *VD38; P102* **23** [u] ducas *V630;* reducas] reducas te *korr. aus* reducas *SG670* **26** [v] tuus *korr. aus* tus *VD38* **27** [w] scandalizat *BII13* **28** [x] proice] proice eum *VD38* [y] tuas *S105* **30** [z] Similiter et de pede] Similiter et pede *korr. aus* Similiter *P102* | [a] de *fehlt P102* **34** [b] legitur *I83;* invenitus *S105* | [c] librum *S105* **36** [d] et *fehlt SG670; S105* | [e] et in *fehlt I83; Bcan4* | [f] in *fehlt O93; P9629; VD38; P102; BII13* **37** [g] tuis *SG670; S105* | [h] indulcat *korr. aus* inducat *V630;* indulca *SG670; S105* | [i] inimicus *P9629; VD38; P102; BII13* **38** [j] subvertat te *korr. aus* subverversitate *V630* **39** [k] communicabitur *Bcan4*

23–25 quoniam…mala] I Cor. XV. 33. **26–33** Si…ignis] Marc. IX. 46. 44. 42.
Ecclesiast. XII. 9. 15. **34–38** In…foveam] Ecclesiast. XII. 9. 15.
38–95 Et…labore] ibid. XIII. 1—32.

superbo[l], induetur superbia[m]. Pondus super se tollit, qui honestiori[n] [o] [p] se communicat, et ditiori te[q], ne socius fueris. Quid[r] communicabit cacabus ad ollam? Quando enim se colliserint, confringentur[s] [t]. Dives iniuste[u] eget[v] et[w] fremebit[x], pauper autem laesus tacebit[y]. Si largitus ei[z] fueris[a], assumet[b] te, et[c] si[d] non habueris, derelinquet te. Si[e] habes, convivet tecum et evacuabit[f] te et ipse non dolebit super te. Si necessarius illi <SG670, p. 213b> fueris, supplantabit[g] te et subridens <VD38, f. 102b> spem dabit narrans tibi bona et dicet: Quid opus est tibi? Et confundet te in cibis suis[h], donec te exinaniat[i] [j] bis et ter[k], et[l] in novissimo deridet te. <I83, f. 110ra> Postea[m] videns derelinquet[n] te, et caput suum movebit ad[o] [p] te. Humiliare deo et exspecta manus[q] eius. Attende, ne[r] seductus in stultitia[s] humilieris[t]. Noli[u] esse humilis in sapientia tua, ne humiliatus in stultitiam[v] seducaris[w]. Advocatus a[x] potentiori[y] discede[z], ex hoc enim magis[a] te advocabit. Ne improbus[b] sis, ne impingaris et ne longe sis ab eo et eas in oblivionem. Ne[c] retineas[d] ex[e] aequo loqui[f] cum illo et[g] credas multis verbis

---

40 [l] superbis *korr. aus* super *SG670;* super *S105* | [m] superbiam *P9629;* superbias *S105* **41** [n] *am Rande* Nobiliori *VD38* | [o] honesteriori *korr. aus* honesterio *VD38;* honesterio *Bcan4* | [p] honestiori se] onestioris est *S105* | [q] se *V630* **42** [r] Quid *korr. aus* Qui *V630* **43** [s] *am Rande* Corrumpentur *VD38* | [t] confringetur *P9629* **44** [u] in *SG670* | [v] aget *V630; VD38; P102; BII13;* egit *SG670; Bcan4; S105* | [w] et *fehlt SG670; S105* | [x] fremet *VD38; P102; BII13;* fremet *korr. aus* fremebit *Bcan4* **45** [y] tacebit *korr. aus* tacebat *Bcan4* | [z] ei *korr. aus* eis *V630; N442* | [a] fueris *korr. aus* fuerit *P9629* | [b] *am Rande* Suscipiet *VD38* | [c] et si *korr. aus* et *SG670* | [d] si *fehlt S105* **46** [e] Si habes, convivet tecum et evacuabit te *fehlt I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105* **47** [f] vacuabit *V630* **48** [g] *am Rande* Decipiet *VD38* **51** [h] tuis *P102* | [i] *am Rande* evidet *VD38* | [j] exinaniet *O93; V630; P9629; Bcan4;* exaniet *I83* | [k] ter et *korr. aus* ter *SG670* | [l] et *fehlt S105* **52** [m] Postea videns derelinquet te, et caput suum movebit ad te *fehlt SG670; S105* **53** [n] derelinquet *korr. aus* delinquet *O93;* relinquet *P9629* | [o] *am Rande* Contra te *VD38* | [p] a *Bcan4* **54** [q] manum *SG670* | [r] ne] ne sis *I83; Bcan4* **55** [s] stultitiam *I83* | [t] mulieris *I83; Bcan4* | [u] *am Rande* N *SG670* **56** [v] stultitia *P9629; VD38; Bcan4; P102; BII13* | [w] *am Rande* decipiaris *VD38* **57** [x] ad *I83* | [y] potentiore *V630; P9629; SG670; Bcan4; S105* | [z] discende *I83* | [a] magis te] magister *I83; Bcan4* **58** [b] *am Rande* Insatiabilis *VD38* **59** [c] Ne *fehlt SG670; S105* | [d] timeas *VD38* **60** [e] *am Rande* equalitate *VD38* | [f] loqui *korr. aus* lo *P9629* | [g] et] et ne *V630;* et non *SG670*

illius. Ex multa enim loquela temptabit[h] te et subridens interrogabit te de absconditis <BII13, f. 93ra> tuis[i]. Immitis[j] [k] animus[l] illius conservabit verba tua et non[m] parcet <S105, f. 81v> de malicia et de vinculis. Cave tibi et[n] attende diligenter auditui tuo, quoniam[o] cum[p] subversione[q] [r] [s] tua ambulabas[t]. Audiens vero illa[u] quasi in somnis vide et vigilabis. Omni vita tua dilige deum[v] et invoca eum in salute tua.

Omne animal diligit <SG670, p. 214a> similem[w] sibi, sic[x] et omnis homo proximum sibi. <VD38, f. 103rb> Omnis caro ad[y] similem[z] sibi coniungitur et omnis homo simili[a] sibi sociatur. Si[b] communicabit lupus agno aliquando, sic peccator iusto. Quae communicatio <V630, f. 53ra> sancto homini ad canem? Aut quae pax[c] [d] bona[e] diviti ad pauperem? Venatio <I83, f. 110rb> leonis onager[f] in eremo, sic pascua sunt divitum pauperes.

BII13: de divite et paupere

Et sicut abominatio est superbo humilitas, <N442, f. 51ra> sic[g] exsecratio divitis[h] pauper[i]. Dives commotus[j] confirmatur ab amicis, humilis autem, cum ceciderit, expelletur et a notis[k] [l]. Diviti decepto multi recuperatores, locutus[m] est[n] superba[o] et iustificaverunt

---

61 [h] *am Rande* Probabit *VD38* **63** [i] suis *I83; Bcan4* | [j] *am Rande* Crudelis *VD38* | [k] Inmitis] In multis *N442;* Immittis *P102; S105* [l] animus *korr. aus* animis *V630* **64** [m] non *fehlt VD38* **65** [n] et *fehlt Bcan4* **66** [o] quoniam cum] quoniam in *korr. aus* quoniam *V630* | [p] cum *fehlt P9629* | [q] *am Rande* Perditione *VD38* | [r] conversione *I83; Bcan4* | [s] subversione tua *korr. aus* subversione *O93* | [t] ambulas *V630; P9629; SG670; S105* **67** [u] illam *V630* **68** [v] dominum *Bcan4* **70** [w] simile *korr. aus* similem *N442;* simile *VD38; SG670; P102* **71** [x] sic et] et sic *VD38* **72** [y] ad similem *korr. aus* assimilem *SG670* | [z] simile *SG670* **73** [a] similis *S105* | [b] Sicut *Bcan4* **76** [c] pax bona *korr. aus* bona pax *P9629* | [d] pax bona diviti ad pauperem? Venatio leonis onager *fehlt VD38* [e] bona *fehlt SG670; S105* **77** [f] onager *korr. aus* ognager *P102* **81** [g] Sic *korr. aus* Sic et *S105* | [h] diviti *I83; Bcan4* | [i] pauperi *V630* | [j] *am Rande* Deiectus *VD38* **83** [k] *am Rande* Ad propinquis *VD38* | [l] notis *korr. aus* notos *S105* **84** [m] Locutus est *korr. aus* Locutus *I83* | [n] est superba] est superbiam *korr. aus* est *P102* | [o] superbo *I83;* superbe *SG670; S105;* superbia *Bcan4;* superbiam *P102*

illum, humilis deceptus est[p], insuper et arguitur[q], locutus est sensate et non est datus ei locus. Dives locutus est et omnes tacuerunt, et verbum illius usque ad nubes <Bcan4, f. 86ra> perducent. Pauper locutus est, et dicunt: Quis est hic? Et si offenderit[r] [s], subvertunt[t] illum. Bona est substantia, cui non est peccatum <BII13, f. 93rb> in conscientia, et[u] nequissima paupertas in ore impii. Cor[v] hominis <SG670, p. 214b> immutat faciem illius, sive in bona, sive in mala. Vestigium[w] cordis boni et faciem bonam difficile[x] invenies et cum labore. Haec[y], frater, cave[z] tibi, et[a] post concupiscentias tuas[b] [c] non vadas.

V630: Qui sint infames vel qui ad gradus ecclesiasticos non sint admittendi

Bcan4; *P102; BII13*: II Quae personae sint infames aut qui non sint ad gradus ecclesiasticos admittendi

[H. 2] Quod vero[d] consuluisti <VD38, f. 103rb> sedem apostolicam, qui[e] sint infames, aut

P9629: De non admittendis ad grados ecclesiasticos

qui[f] ad[g] gradus ecclesiasticos non sint[h] admittendi[i], et[j] nosse[k] te credimus, et[l] pro[m] <I83, f. 110va> auctoritate sedis apostolicae[n] te informare[o] non denegamus.

I83: De infamibus

I83: De infamibus personis quae non possint promovere

---

85 [p] est *korr. aus* est et *P102* | [q] *am Rande* reprehenditur *VD38* **89** [r] *am Rande* Peccaverit *VD38* | [s] offenderit *korr. aus* offenderit te *P9629* **90** [t] *am Rande* Deserunt Perdunt *VD38* **91** [u] et nequissima paupertas in ore impii *fehlt N442* **92** [v] Cor *korr. aus* Cur *SG670* **94** [w] *am Rande* Signum *VD38* **95** [x] deficile *P9629* | [y] Hac *VD38* **96** [z] kave *P102* | [a] et *fehlt S105* | [b] tuas *fehlt SG670; S105* | [c] tuas non *korr. aus* tuas *P9629* **101** [d] vera, *interlinear* o *SG670;* vera *S105* **102** [e] qui *korr. aus* quid *SG670;* quid *S105* **104** [f] qui *korr. aus* quid *P9629* | [g] ad *fehlt I83* | [h] sint *korr. aus* sit *SG670;* sit *S105* | [i] *am Rande* Suscipiendi *VD38* | [j] Hęc *SG670; S105* **105** [k] nosse te] te nosse *I83* | [l] et] et nos *I83; SG670; S105* | [m] pro auctoritate] per auctoritatem *SG670;* per auctoritate *S105* **106** [n] apostolicae *korr. aus* apostolicam *P9629* [o] *am Rande* Docere *VD38*

95–96 Haec … vadas] Ecclesiastic. XVIII. 30.

VD38: Hic dicit quae sint infames pesone

Infames autem[p] esse eas personas dicimus, qui[q] pro aliqua culpa notantur infamia,

P9629: Quid sit infames

id est, omnes[r], qui christianae legis normam abiciunt[s] et statuta ecclesiastica contemnunt, similiter fures, sacrilegos et[t] omnes capitalibus[u] criminibus irretitos[v], sepulchrorum quoque violatores et apostolorum atque successorum[w] eorum reliquorumque[x] sanctorum patrum[y] statuta[z] libenter[a] violatores[b] et omnes[c], qui[d] adversus patres armantur, qui in omni mundo[e] infamia notantur, similiter et[f]

VD38: Hic refert qui non sunt ad accusationem suscipiendi

incestuosos[g], homicidas[h], periuros, raptores, maleficos,

---

111 [p] autem *fehlt I83* | [q] quae *V630* **114** [r] omnis *Bcan4* | [s] abiciunt *korr. aus* obiciunt *SG670;* obiciunt *S105* **116** [t] et *fehlt P102* | [u] *am Rande* Maioribus *VD38* | [v] irretitos *korr. aus* retitos *SG670;* retitos *S105* **118** [w] successores *P9629; I83* | [x] religiosorumque *I83; Bcan4;* reliquaque *korr. aus* religiosa *SG670;* religiosa *S105* | [y] *am Rande* de ordinandis *BII13* **119** [z] instatuta *korr. aus* istatuta *P102* | [a] libent *V630* | [b] violantes *SG670;* violatores *korr. aus* vilatores *P102* | [c] omnes *korr. aus* omnis *P102* | [d] *am Rande* z *V630* **120** [e] mundo *korr. aus* mudo *P9629* **121** [f] et *fehlt V630* **123** [g] *am Rande* Qui propinquos corrumpunt vel propinquos occidunt *VD38* | [h] homicidos *P9629*

111–112 Infames…infamia] l. Rom. Visig. Pauli rec. sent. I. 2. s. 1. interpr. **114 115** qui…abiciunt] sec. Ben. III. 188, add. III. 12. (epit. Aegid. ad c. 1. C. Th. XVI. 2). (Cf. Anacl. 3, Eutic. 8, Fel. II. pp. 12. x.) **115 116** et… contemnunt] sec. c. 14. conc. Carth. I. tit. aut Ben. III. 457. tit. Cf. Euseb. 5. **116** fures] sec. Ben. add. III. 101. (l. Rom. Visig. Pauli rec. sent. II. 32. s. 18). **116 117** sacrilegos] sec. Ben. II. 369. | **117** et…irretitos] c. 8. conc. Carth. (D.) aut Ben. III. 85. Cf. Anaclet. 22, Pont. 3, Fab. 13, 26, Steph. 11, Euseb. 3, Fel. II. pp. 12. xv, Sixt. III. pp. **117 118** sepulchrorum… violatores] epit. Aegid. ad novell. Valentian. tit. V. aut Ben. III. 192. **119–120** et…notantur] Procli ep. ad Domn. Ant. aut Ben. III. 374.aut c. 19. (bis) Angilr. Cf. Telesf. 4, Fab. 18, Iul. 12, Pelag. II. ep. 1. (Alex. 6, Steph. 13, Euseb. 5). **121–124** similiter…adulteros] sec. interpr. c. 8. C. Th. IX. 38. Cf. Pelag. II. pp. ep. 3.

---

1. Stephanus-Brief,111 autem] *fehlt* 74T$_1$; AL$_1$; CT$_1$; IP$_1$; PG$_1$; 3L$_1$; DG$_1$ | eas] illas IP$_1$ | eas…personas] personas eas CT$_1$ | qui] quae RC$_1$; DB$_1$; 74T$_1$; AL$_1$; CT$_1$; ID$_1$; IP$_1$; PG$_1$; DG$_1$ **114** omnes] *fehlt* CT$_1$ **116** omnes] omnibus 3L$_1$; DG$_1$ **117–119** et…violatores] *fehlt* 3L$_1$; DG$_1$ **118** reliquorumque] religosa RC$_1$; DB$_1$; BS$_1$ | reliquorumque…patrum] atque sanctorum patrum religiosa ID$_1$ **119** violatores] violantes AL$_1$; BS$_1$; IP$_1$; PG$_1$

veneficos, adulteros, de[i] [j] bellis fugientes, et qui indigna sibi petunt <SG670, p. 215a> loca tenere aut facultates ecclesiae <BII13, f. 93va> abstrahunt[k] iniuste, et qui fratres calumniant[l] aut accusant et non[m] probant, vel qui contra innocentes principum animos[n] ad iracundiam provocant, <P9629, f. 27v> et omnes anathematizatos[o] vel pro suis sceleribus ab ecclesia pulsos[p] <I83, f. 110vb> et omnes, quos[q] ecclesiasticae vel saeculi[r] leges infames pronuntiant. Hos[s] [t] vero non[u] ordines nec servos ante legitimam libertatem <VD38, f. 103va> nec poenitentes[v], nec digamos, nec eos, qui curiae deserviunt, vel qui non sunt integri corpore[w] aut sanam non habent mentem <V630, f. 53rb> vel intellectum aut inoboedientes sanctorum decretis exsistunt aut furiosi manifestantur.

Hi[x] omnes nec[y] ad sacros gradus <O93, f. 22vb>

---

124 [i] *am Rande* Nota *V630* | [j] de bellis *korr. aus* debelles *V630* **126** [k] abstulerint *Bcan4* **127** [l] calumniantur *I83; VD38; SG670; Bcan4; BII13; S105;* kalumpniatur *P102* | [m] non probant] improbant *korr. aus* non probant *SG670* **128** [n] animas *SG670; S105* **130** [o] anathematizati *SG670; S105* **131** [p] expulsi *SG670; S105* | [q] quod *VD38* **132** [r] sancti *Bcan4* | [s] *am Rande* z *V630* | [t] Nos *SG670; S105* **133** [u] extraneos *korr. aus* nos *SG670;* nos *S105* **134** [v] poenites *I83* **136** [w] corpore aut] mente id est qui *N442* **139** [x] Hi omnes] Homines *VD38* | [y] nec *korr. aus* ne *P102*

---

124 125 de … fugientes] sec. praef. conc. XII. Tolet. aut Ben. II. 326. Cf. Euseb. 5. **127–128** et[1] … probant] c. 75. conc. Eliber. aut c. 5. (bis) Angilr. **128–129** vel … provocant] interpr. c. 3. C. Th. IX. 39. **129–130** et … anathematizatos] Ben. III. 215. **131–132** I83 … pronuntiant] Ben. III. 437. aut c. 18. Angilr. **132–138** Hos … manifestantur] sec. Gelas.ep. ad episc. per Lucan. c. 5. (H. no. 82).

---

124 bellis] bellis publicis 74T$_1$; AL$_1$; ID$_1$; IP$_1$; PG$_1$; 3L$_1$; DG$_1$ **126** abstrahunt] auferunt 74T$_1$; AL$_1$; IP$_1$; PG$_1$; 3L$_1$; DG$_1$ **127** calumniant] calumniantur RC$_1$; DB$_1$; 74T$_1$; AL$_1$; BS$_1$; CT$_1$; ID$_1$; IP$_1$; PG$_1$; 3L$_1$; DG$_1$ **128** vel] et DG$_1$ | animos] animos concitatos IP$_1$; animum 3L$_1$ **129** ad … provocant] provocant ad iracundiam IP$_1$ **130** anathematizatos] anathematizati RC$_1$ **131** pulsos] expulsi RC$_1$; expulsos DB$_1$; BS$_1$; ID$_1$; repulsos DG$_1$ **132–133** Hos … ordines] *fehlt* RC$_1$; DB$_1$; Hi nimirum omnes 74T$_1$; AL$_1$; BS$_1$; IP$_1$; PG$_1$; 3L$_1$; DG$_1$ **133** non … ordines] non ad sacros licet promovere ID$_1$ **133–134** servos … digamos] servi ... digami 74T$_1$; IP$_1$; servi ... bigami AL$_1$; 3L$_1$; DG$_1$; servi ... bigamini PG$_1$ **134** digamos] bigamos ID$_1$ **135** eos] illi 74T$_1$; AL$_1$; IP$_1$; PG$_1$; 3L$_1$; DG$_1$ | curiae] curia RC$_1$ | qui[2]] *fehlt* PG$_1$; 3L$_1$; DG$_1$ **137** vel] aut 74T$_1$ **138** aut … manifestantur] *fehlt* RC$_1$; DB$_1$; BS$_1$ **139** omnes] omnes inquam 74T$_1$; AL$_1$; IP$_1$; 3L$_1$; DG$_1$; omnes umquam PG$_1$

debent provehi[z], nec isti nec[a] liberti[b] neque suspecti[c] nec rectam fidem[d] vel dignam conversationem[e] non habentes <S105, f. 82r> summos sacerdotes[f] possunt accusare.

V630: De oboedientia praepositis exibenda

Sed[g] et qualiter oboedientia vel reverentia sit praepositis[h] exhibenda, ex tuis quoque subiectis ipse non ambigis. In qua re valde est <SG670, p. 215b> utile, si id, quod disciplinae <N442, f. 51rb> vigor[i] imponit, nullo cogente humilitas laudanda servaverit. Omnipotens deus, in cuius manu[j] sunt omnia, de quo scriptum est: Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium[k] contra deum[l] [m], ipse te tuosque et divina[n] et[o] apostolicae sedis statuta[p] illibata[q] servare et ad[r] potiora[s] [t] [u] semper conscendere <BII13, f. 93vb> et de die in diem <I83, f. 111ra> deteriora[v] cavere et meliora ac deo placita sectari[w] atque perficere concedat.

V630: De vestimentis ecclesiasticis

---

140 [z] provehere *O93;* provehi *korr. aus* provehere *P9629;* provegi *S105* | [a] nec *fehlt VD38* | [b] liberti *korr. aus* libertate *P9629* | [c] suscepti *V630* **141** [d] fide *O93* | [e] conversationem non] conversationem *korr. aus* converationem non *SG670* **142** [f] sacerdotes *korr. aus* sacerdotes non *SG670;* sacerdotes] sacerdotes non *S105* **145** [g] *am Rande* z *V630* **146** [h] propositis *P9629* **148** [i] virga *I83; SG670; S105;* virgam *Bcan4* **150** [j] manu *korr. aus* manus *P9629;* manus *Bcan4* **152** [k] consilium contra *korr. aus* consilium *N442* | [l] dominum *V630* | [m] deum ipse *korr. aus* deum *O93* **153** [n] divina et] divinę *VD38; P102; BII13* | [o] et *fehlt I83; SG670; Bcan4; S105* | [p] instituta *SG670; S105* | [q] *am Rande* Inviolata *VD38* **154** [r] ad *korr. aus* a *O93* | [s] *am Rande* maiora *VD38* | [t] altiora *SG670;* optiora *S105* | [u] potiora semper *korr. aus* potiora *P9629* **155** [v] *am Rande* Peiora *VD38* **156** [w] *am Rande* Inmitari *VD38*

---

140 141 nec[1]…liberti] c. 96. conc. Afric. (D.) aut Ben. III. 99. 437. Cf. Euseb. 3. **141–143** nec…accusare] Ben. I. 335. III. 176. (c. 64. conc. IV. Tolet.). **145–149** Sed…servaverit] Greg. M. ep. V. 10. (2, 735). **150–152** Omnipotens…deum] eiusd. ep. V. 21. (2, 751).

140–143 liberti…accusare] ad accusationem seu ad testimonium ullatenus possunt iuste recipi $74T_1$; AL_1; IP_1; ad accusationem seu ad testimonium nullatenus possunt iustę recipi PG_1; ad accusationem seu testimonium ullatenus possunt iuste recipi $3L_1$ **140** neque] nec BS_1; ID_1 **141** nec] neque RC_1; ID_1; DG_1; nec qui non BS_1 | dignam] indignam BS_1 non] *fehlt* BS_1 **142** sacerdotes] sacerdotes non RC_1; BS_1 **143** accusare] accusare nec ad accusationem seu ad testimonium ullatenus iuste recipi possunt DG_1

P9629: Non utendum vestimentis sacris nisi in divinis offitiis

I83: De vestimentis ecclesiasticis quod nullo debent frui nisi ecclesiastico officio nec contingi a sacratis hominibus

VD38: Quod vestimenta ecclesiastica Sacrata debent esse et honesta et a sacratis contigi et ferri hominibus

Bcan4: III De vestimentis ęcclesiasticis quod nullo debent frui in ęcclesiastico officio ne contigi nisi a sacratis hominibus

P102; BII13: III Quod ecclesiastica vestimenta sacrata debent esse et honesta et a[x] sacratis contingi[y] et ferri hominibus

[H. 3] Vestimenta[z] vero ecclesiastica, quibus domino[a] ministratur, et sacrata[b] debent esse et honesta. <VD38, f. 103vb> Quibus[c] aliis[d] usibus nemo[e] debet frui quam ecclesiasticis[f] in[g] [h] deo dignis officiis. Quae[i] nec ab aliis debent contingi[j] aut ferri[k] nisi a sacratis hominibus[l], ne[m] ultio, quae Balthasar percussit, super haec transgredientibus et talia praesumentibus veniat[n] divina[o] et corruere eos faciat ad ima.

Haec[p] illis in[q] partibus, quibus moraris, et in omnibus, quibus potueris, cunctis[r] nota facito, et observare[s]

---

167 [x] a *fehlt P102* | [y] CONTIGI *P102* **168** [z] *am Rande drei Punkte N442* | [a] domino ministratur *korr. aus* domino *P9629* **169** [b] sacra *korr. aus* sacrata *Bcan4;* sacra *P102* **170** [c] Quibus] quibus in *I83; SG670; Bcan4; S105* | [d] aliis] aliis in *V630* | [e] non *V630* **171** [f] ecclesiasticos *O93;* ecclesiasticis *korr. aus* ecclesiasticas *P9629* | [g] *interlinear* et *SG670* | [h] et *V630; VD38; P102; BII13* | [i] quia *I83* **172** [j] contingi *korr. aus* contigi *P9629* | [k] *am Rande* Promiserunt *VD38* **173** [l] hominibus *korr. aus* omnibus *O93* | [m] ne *korr. aus* nec *P9629* **174** [n] veniet *korr. aus* veniad *S105* **175** [o] *am Rande* r *SG670* **176** [p] Hęc *korr. aus* Nec *SG670;* Nec *S105* | [q] in *fehlt V630;* in] in se *VD38* **177** [r] cuntis *P9629* | [s] observate *O93*

168–173 Vestimenta … hominibus] sec. vit. Steph. c. 3. in libr. pontif. **173–175** ne … ima] sec. conc. Aquisgr. a. 836. lib. II. c. 22.

---

168 vero] *fehlt* 74T$_2$; CT$_2$; ID$_2$; PG$_2$; 3L$_2$; DG$_2$ | ecclesiastica] aecclesie 3L$_2$; DG$_2$ **169** sacrata] sacra ita 3L$_2$ **170** Quibus] Quibus in CT$_2$; ID$_2$; DG$_2$ | aliis] aliis in 74T$_2$; PG$_2$; 3L$_2$ | nemo] non PG$_2$; 3L$_2$; DG$_2$ | debet] debent PG$_2$; 3L$_2$; DG$_2$ **171** in] et 74T$_2$; CT$_2$; ID$_2$; PG$_2$; 3L$_2$; DG$_2$ **172** ferri] offerri DG$_2$ **173** Balthasar] Balthasar regem 74T$_2$; PG$_2$; 3L$_2$; DG$_2$ **174** haec] hoc DG$_2$ | transgredientibus] transgredientes PG$_2$; 3L$_2$; DG$_2$ | transgredientibus … praesumentibus] transgredientes ... presumentes CT$_2$; ID$_2$ | et … praesumentibus] *fehlt* PG$_2$; 3L$_2$; DG$_2$ **175** divina] *fehlt* PG$_2$; 3L$_2$; DG$_2$ | ima] imum ID$_2$

apostolica[t] mandato[u] [v] auctoritate, quia et <SG670, p. 216a> nostri nobisque commissi in sancta[w] apostolica et universali ecclesia omnes haec observare nunc et futuris temporibus professi[x] sunt.

His breviter tuis, frater magnifice[y], respondi[z] litteris[a]. <Bcan4, f. 86v> Quibus tua dilectio ita societur, ut nihil in his, quae[b] ad universalis ecclesiae statum[c] [d] pertinent, aut dubie[e] agatur aut segniter[f]. Et cum tali moderatione[g] agantur cuncta, ut nec benivolentiae partes nec iustitiae[h] neglegantur[i], <I83, f. 111rb> sed[j] absque[k] personarum acceptione divinum[l] in omnibus iudicium <BII13, f. 94ra> cogitetur. Quod[m], ut[n] recta observantia valeant custodire[o], catholicae primitus fidei[p] servetur integritas, et[q] quia per omnia <VD38, f. 104ra> angusta[r] et ardua via[s] est[t], quae ducit ad vitam, neque in sinistram neque in dextram[u] ab[v] eius tramite[w] devietur[x] [y].

Data V Nonas Maii[z] Valeriano et Gallicano[a] vv.[b] cc. conss.

O93, f. 22vb; V630, f. 53rb; N442, f. 51rb; I83, f. 111rb; VD38, f. 104ra; SG670, p. 216a; P9629, f. 27v; Bcan4, f. 86v; P102; BII13, f. 94ra; S105, f.

---

178 [t] apostolico *VD38* | [u] *am Rande* Precipito *VD38* | [v] mandata *O93; P9629; P102; S105;* manda *I83; Bcan4;* mandato *korr. aus* mandata *SG670* **179** [w] sede *VD38; P102; BII13* **181** [x] *am Rande* Promiserunt *VD38* **182** [y] honeste magnifica *VD38* | [z] responsis *korr. aus* respondit *S105* | [a] litteris *korr. aus* litteras *P9629;* litteris *korr. aus* litteri *S105* **184** [b] quae ad *korr. aus* quae *O93* | [c] *am Rande* Ordinem *VD38* | [d] statutum *Bcan4* **185** [e] dubie *korr. aus* dubio *SG670;* dubio *S105* | [f] *am Rande* Pigros **186** [g] *am Rande* Temperantia rectitudine *VD38* **187** [h] iustitię *korr. aus* iusti *P102* | [i] neglegantur *korr. aus* neglegatur *P9629* | [j] sed] Sed in his *korr. aus* Sed ab his *SG670* **188** [k] absque *korr. aus* quae *SG670;* absque] ab his quę *S105* | [l] divinum *korr. aus* divine *S105* **189** [m] quod ut *korr. aus* quod *SG670* | [n] ut *fehlt S105* **190** [o] custodiri *V630* **191** [p] fidei servetur] servetur fidei *V630; P9629* | [q] Et quia *korr. aus* Et *P102* **192** [r] angusta *korr. aus* angustia *I83* | [s] vita *O93; N442; I83;* via *korr. aus* vita *Bcan4* | [t] est *korr. aus* est servetur integritas *VD38* **193** [u] dexteram *V630; P9629; P102; S105* | [v] ab *fehlt Bcan4* **194** [w] *am Rande* Rectitudine *VD38* | [x] *am Rande* Devietur *VD38* | [y] divitetur *P9629* **195** [z] Maias *SG670; S105* | [a] gallieno *Bcan4* | [b] vv. cc.] v. c. *SG670*

183–194 Quibus…devietur] Leon. M. ep. 85. c. 1. (1, 1050).
195–196 Data…conss] Not. cons. sec. vit. Steph. c. 1. in libr. pontif.

604

200 82r